

Fáfongd, blind girnd og tómir heilar:

HAZARD VIÐ MILLIARDUM

Gamblingin við sildastovninum heldur fram, uttan at landsins kosnu fólk geva sær fær um hvat stendur uppá spæl. Tingmenn framvegis undir háls við dómarakanning, meðan milliardirnar rulla og meðan Ivan letur okkum hava ivan til góðar!

FISKASTOVNAR KAPITALUR

Burtursæð frá danska blökkinum er ikki møgult her á landi at tala um fíggiarpolitikk, ið hvíli á nakað veruligt "kapital-grundarlæg". Og ikki tykkum at siga so er okkara grundkapitalur, enn sum áður okkara fiskastovnar.

HÁLVUR KAPITALUR HÁLV FERÐ

Stovnarir eru hálveraður og orsakað av hesum gramma veruleika kunnu vit fíggiarpolitiskt bert fôrka okkum við hálvari ferð - ella vit mugu alternatívt fáa dupult so nógv burtur úr hesu helvtini, vit eiga eftir! Og ikki nóg mikið við tí, vit eru so sumu tíð tvungin til, við steinhörðum tiltøkum, at syrgja fyrri at kapital-grundarlæg í samfelagnum, aftur kemur uppáttur á fult virði og eitt sindur omanfyri tað. Við øðrum orðum eftir stendur eitt yvirvörðnað mál: Vit eru tvingjað til at fáa bót-fiskastovnarar uppáttur á heilt virði!

Tí alternatívt tykjast ongan áhuga at hava!

HAVSINS SILVUR

Eitt soverðað alternatívt - eina tilfálka bjarging - hevur tað verið biðað eftir í 30 ár, og nú við eitt fyltist havið, við hesum "havsins glitrandi silvuri", men hvat ger tjóðin, hvat gera færoyingar, hvat er tað hetta fólkid finnur uppá? Við at-burðinum á Norðhøvum, hava vit tá nukur rættindi eftir, av nukum slag, til nakað sum helst?

SÖGAN

Tað eru nakrar hendingar í mannasøguni, ið verða standandi sum ikki fatuligar ræðumyndir. Týska álopið á Polen í 39 og týningarglegurnar hjá nazistunum. Japanska álopið á Pearl Harbour og amerikanska Atombombingin av Hiroshima og Nagasaki. Hendingar, ið ikki kunnu forkláast, so ófatuliga pri-

mitivar, stupidar og óverdugar, at sálin krympar seg.

Hjá nógvum av teimum, ið hoyra um hvat hetta er fyrri nakað, ið fer fram norðuri á sildafeltinum, er tað heilt náttúrligt at visa tosinum frá sær, tí hetta kann ikki verða satt, halda tað er táplig gerangjöldur burtur úr fólk og loddrættar lygnir, tí annað er ikki hugsandi í teirra hugaheimi.

EMMA BONNINO

Men nú aftan á at Norðmenn hava vent sær til fiskivinnukommisærin í EF, Emmu Bonnino, eru tey farin at østast og ivast og tey seta sær spurningin, um tað veruliga er so galið, at hetta ikki er lygn? Tí, er tað ikki tað, so Gud hjálpi tú okkum! - Og er hetta so, man tað tá vera nakar, ið skilir tað fullkomna skilaloysid, sum eftir nukum fáum døgum aftur tykist hava fingið fastatøk á tí besyðarlaga fólkaslagi, ið her býr?

INTELLEKTI KANNAR

Jú men eru vit rættisiktað? Her arbeidir "intellektuella elitan" eitt fullmannað ting við atfurtilandi kann-ingum, meðan tær almennu Føroyar eru í holt við at avbrenna milliard-virðir, fyrri aðru ferð í 30 ár! Hvat í Harrans navni hugsa tit fyrri tykkum? Ikki tit, tær 4 ella 5 familjurnar, ið hava fingið ella tikið sær exclusiva rættin, at geva einum heilum fólk ábyrgdina av hesu skemðargerð (tí hesi hava prógvað, at har er einki vit tiskil ikki nukur vón!) men tit, ið manna Føroya løgting og landstýri, hvat hugsa tit fyrri tykkum? Er tað ikki enn gingið upp fyrri tykkum at ein fullskala katastrofa er sett í gongd norðuri á sildafeltinum? Er tað ikki sívað inn enn? Ella er tað Ivan, ið aftur letur ivan koma okkum til góðar?

IVIN, IVAN OG SÖGAN

Hevur okkara fiskimálaráðharri hugsað um virði av søguligum rættindum, til ein stovn hann gjørdi av við, meðan søguligu rættindini vóru tryggjað?

ORSÖK, ÁRIN OG ATÖK

Klassisku mátarnir, mannaættin hevur brúkt tá hon effektivt hevur bast herviligum sóttum, tað hevur til dagin í dag verið at finna fram til og eliminera orsøkirnar til ólukkurnar. Eru tað tilik stíg okkara ráðandi myndugleikar her hava tikið í nýtslu? Hava okkara politisku myndugleikar sett bann fyrri at gera brúk av tí fiskivinnuteknologi, ið hevur gjørt av við stovnarar? Eins og politisku myndugleikarnir, ið forða krigsgeneralunum at nýta atomburnar hava tað okkara politikkarar forðað havsins generalum, at gera nýtslu av kraftblokkinum, sum í alheimshøpi var staðfestur at verða tað amboð, ið saman við trolinum, var orsøkin til at sildastovnurin seinast var týndur fullkomuliga?

EFTUR FUMMUM

Er skakandi sannleikin ikki tann, at her ræður fullkomin tilvild, at her er ikki nukur ætlan, fyrri ikki at tala um tilbúningargættan, av nukum sum helst slag, og at tað einasta amboð, tú í dag finnur umboð á føroyska sildafloftanum, er tað amboð, sum gjørdi av við heimsins størsta fiskastovn - sildastovnin - eftir heilt stuttari tíð?

FRELSA OG FAKTA

Millum manna verður tosað um tvær orsøkir til at vit hava tilfær umstøður viðvíkjandi okkara fiskastovnum, náttúrufrýbrigdi og ovurfisking. Men procentuella býtið blant fólk, millum hesar báðar áskoðaninar, er ikki kent, tí ein tilfær kanning er ikki gjørd.

John Smith skrivar

Vísindalig próvførla fyrri at orsøkin er náttúrufrýbrigtingar er tað eingin av. Hitabroytingarnar tala verður um, eru so lítlar at tær ikki kunnu mætast, siga havgrannskarar og viðganga at tosið um náttúrufrýbrigtingar byggir meira og minni á ymskar teoriir ella at hesar eru framrøkingardømi, í sambandi við ávísar hypotesur, ella tendensir, ið tað verður roknað út frá. Eitt tilfær dømi er sokallaða "Circulationspumpen" í norðurhavinum, ið kanska hevur ávirkan á hita- og saltskifti í havinum øllum, líka frá Stilla-havinum og her norðuri, á okkara leiðum. Tað er heldur frægari við próvførluni tá tað snýr seg um hina orsøkina, nevnliga ovurfiskingina, her hevur borið til at fingið til vega mætangarúrlit, ið klárt sína samanhingin millum veiðitryst og skiftandi nøgdir, í teim ymsku stovnunum. Hetta hevur serliga gjørt seg galdandi við kanningunum av sildastovnunum, ið so at síga hvarv heilt síðst í 60-árunum. Leingi stóð so at siga á jøvnum, millum hesar báðar áskoðaninar, um annaðhvørt náttúrufrýbrigtingar ella ovurfisking, sum verandi orsøkinar til at sildin hvarv heilt. Tað var ikki fyrrenn granskararnir fóru at hyggja eftir viðurskiftinum yvir longri tíðarskeið, at fullkomin vissa fekt fyrri, at tað var gongdin innan fiskariteknologiina, ið var

einasta orsøkin til skeivu gongdina og ikki sokallaðar náttúrligar orsøkir. Annað er so tað at útlini eri sera dýpur, um talan skuldi verðið um náttúrufrýbrigtingar heldur enn ovurfisking. Er talan um broytingar tá hava vit mist stovnarar ihvørt fall í okkara tíð og ivaleyst so nógv longri enn tað. At pelagiskur fiskur er soleiðis, at hann kemur og fer frá degi til dags, so sum Andreas Lava Olsen vil vera við, prógvar bert hvussi langt menn kunnu fara av leið í spurninginum um at forteingja veruleikan, (ið bert hann kennur) nú tað skjótt eru 30 ár síðan hann seinast tókst við at brenna sild burtur úr Scan-Atlantiska stovninum. Neyvan hevur sildin skil á at lesa ein álmanakka, men ein skuldi trúð, at Lava Olsen hevði tað.

Eitt fyrirbrigdi til umhug-sunnar hjá fólkid, ið álvarsliga fáast við at hugsa um hesi viðurskifti er henda gongdin eitt dømi um: EKSPLOSIVU FRAMTØKINI INNAN FISKISKIPA - OG VEIÐUTØKNI SAMAN VIÐ "KREMATORIUMENTANINI Á HAVSBRUN" HEVUR FØRT TIL EIN FISKISKAP SUM Í PENINGI ER SO LÍTL, AT HESIN IKKI ER STØRRI ENN TÁ ROYNT VÆRÐ VIÐ DRÍVGØRNUM VIÐ SMAUM SKIPUM UNDIR SEGNUM.

NORDSJÓVAR-SILDIN

"Meðan øll henda

tekniska framgongdin er farin fram, og var tikin í nýtslu, og er tað enn, verður tað í dag ikki fiskað meira av vaksnari sild, enn tað var gjørt aðrenn fyrra verðaldarbardaga. Ikki nógmikið við tíð, tað verður, um árið, ikki fiskað meira nú, enn tað eyðnaðist fiskimonnum tá, at fiska við drívørnum, á tveimur avmarkaðum økjum, tvær avmarkaðar tíðir av árinum!"

TROLID OG KRAFTBLOKKURIN TIL GUANO

Vesturtýskarar og danir komu við trolinum og norðmenn við kraftblokkinum, stutt eftir hetta var alt yvirstaðið. Tað, ið nú hendir er klassiska dømi um søguna, ið endurtekur seg, meðan folkið bert hyggur at! Sögan er stutt henda: "Fiskiskapurin eftir vaksnari sild var um 600000 tons/ár. Tá kraftblokkurin var settur inn, vaks eftir stuttari løtu, henda nøgdin við 400 000 tons/til 1 000 000 tons/ár, (har mestsum alt fór til guano fyrri tæðprisir) Men sum vera man, við hesum oyðandi reiðskapi vardi tað ikki leingi til nøgdirnar dattu niður í púrt einki, sildaevintýrið var at enda komið!"

30 ÁR SEINNI Í FØROYUM

Men heldur ikki tað fekk nakrar konsekvensir, einasti veiðireiðskapur umboð á føroyskum sildaskipum í dag! - skiljið tað hvør, ið kann? - tað er hin sama týningarmekanisman, sum gjørdi enda á sildastovnunum í 60'unum. Tað